

EGE ÜNİVERSİTESİ HALK DANSLARI EĞİTİM PROGRAMININ ÖĞRETİM ELEMANI GÖRÜŞLERİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ: BİR DURUM ÇALIŞMASI¹

Haluk Öyküm LUMALI²

Ömer ADIGÜZEL³

Özet

Yaşayan, korunmasına özen gösterilen, değişen, dönüşen ve gelişen bir alan olarak halk dansları, Türkiye’de kültürel yapı içerisinde önem taşımakta, tüm eğitim kademelerinde ilgi görmekte, aileler tarafından desteklenmektedir. Türkiye’de sanatçı yetiştirmekle görevlendirilmiş olan konservatuvarlarda yer alan Türk Halk Oyunları bölümleri, bunun yanı sıra “akademisyen ve eğitimciler yetiştirme” görevini de üstlendiklerini belirtmektedirler. Bu bölümlerden mezun olanların “dans sanatçılığı” nitelikleriyle mesleklerini yapabilecekleri organizasyonların yetersizliği ve MEB tarafından Pedagojik Formasyon eğitimlerini tamamlamaları şartıyla kazanabildikleri Müzik Öğretmenliği hakkı sebebiyle, yürütülmekte olan eğitim programlarında da değişikliklere gidilmiştir. Araştırma; Türkiye’deki akademik halk dansları eğitim programlarının öğretim elemanı görüşlerine göre değerlendirilmesi amacıyla hazırlanmıştır. Katılımcıların görüşlerinin ayrıntılarıyla ortaya konması amacıyla nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseni kullanılmıştır. Çalışma grubu, Ege Üniversitesi Devlet Türk Musikisi Konservatuarı Türk Halk Oyunları Bölümünden mezun veya yüksek lisans eğitimlerini de Ege Üniversitesi bünyesinde alanlarında tamamlamış öğretim elemanları arasından seçilmiştir. Çalışma grubunun belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme tekniği kullanılmıştır. Veriler, çalışma grubunda yer alan her bir katılımcıyla araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formlarının kullanıldığı bire bir görüşmelerle toplanmıştır. Öğretim elemanlarının görüşlerinin ardından betimsel yöntemle analiz edilen bulgular alanyazın taraması ışığında yorumlanarak akademik halk dansları eğitim programı değerlendirilmiştir. Yapılan çalışma sonucunda, halk dansları eğitim programlarının bölümün misyonuyla tam uyumadığı ve geliştirilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

¹ Bu makale birinci yazarın, ikinci yazar danışmanlığında hazırladığı “Akademik Halk Dansları Eğitim Programlarının Öğretim Elemanı ve Öğrenci Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi (Ege Üniversitesi Örneği)” (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi 2017/Ankara) adlı çalışmadan geliştirilmiştir.

² Bilim Uzm. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Doktora Öğrencisi, Ankara/Türkiye, oykum.lumali@gmail.com, ORCID: 0000-0003-2190-4175

³ Prof. Dr. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, Ankara/Türkiye, omeradiguzel@gmail.com, ORCID: 0000-0001-9492-6231

Anahtar sözcükler: Dans, halk dansları, halk dansları eğitimi, sanat eğitimi, program değerlendirme

Evaluation of Ege University Folk Dance Education Program According to the Opinions of Academics: a Case Study

Abstract

Folk dance, which is a living, changing, transforming and evolving field, is carefully protected and important in Turkey. Turkish Folk Dance Departments, for the mission of “cultivating artists” in Turkey, as well as indicated that they are taken on the task for “training academics and educators”. Changes have been made in the education programmes with several reasons. This study was prepared to evaluate academic folk dance education programmes in Turkey according to the opinions of academics. In the study, in order to take the opinions of the participants in detail, case study, which is one of the qualitative research methods, was used. The study group was selected from the academic members of Turkish Folk Dance Department of Ege University State Conservatory of Turkish Music, by using criterion sampling technique. The data was collected by making semi-structured interviews with academic members and by examining the documents prepared by the department. During the collection of data, individual interviews were conducted with each participant. After reviewing the literature, the programme was evaluated by the interpretation of the findings of interviews with academic members and analyzed by descriptive method. As a result, the mission and the educational programme of the department seems incompatible and needs some improvement.

Keywords: *Dance, folk dance, folk dance education, art education, programme evaluation*

1. GİRİŞ

Türkiye’de halk dansları, kültürel yapı içerisinde önem taşımakta, okul içi ve dışı tüm eğitim kademelerinde ilgi görmekte, aileler tarafından desteklenmektedir. Pek çok sivil toplum örgütü de halk dansları çalışmalarını sürdürmektedir. 1958’de Turizm Folklor Araştırma Kurumu (TUFAK), 1964’te Folklor Kurumu, 1970’te Hoy-Tur Halk Dansları Topluluğu, 1971’de kurulan Anadolu Folklor Turizm ve Dayanışma (AFTUD) Vakfı ve Turizm ve Folklor Eğitim Merkezi (TÜFEM) Derneği bu kurumlardan bazılarıdır. Halk dansları alanında akademik eğitim, sivil toplum kuruluşlarından çok sonraları başlamıştır.

Türkiye’de lisans düzeyinde eğitim veren bir Güzel Sanatlar Fakültesi (Ardahan Üniversitesi); üç Devlet Konservatuarı (Dicle Üniversitesi, Giresun Üniversitesi, Sakarya Üniversitesi); iki Türk Musikisi Devlet Konservatuarı (Gaziantep Üniversitesi, İstanbul Teknik Üniversitesi); iki Türk Müziği Devlet Konservatuarı (Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi) ve bir Devlet Türk Musikisi Konservatuarı (Ege Üniversitesi) adı altında eğitim veren kurum olmak üzere, dokuz yükseköğretim kurumu bulunmaktadır⁴.

⁴ Ağustos 07, 2021 tarihinde YÖK. 2021 Yükseköğretim Kurumları Sınavı (YKS) Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu.

https://dokuman.osym.gov.tr/pdfdokuman/2021/YKS/kontenjanlarkilavuzuyeni_05082021.pdf adresinden alındı.

Alanyazın tarandığında, akademik halk dansları eğitim programlarının değerlendirilmesiyle ilgili Koçkar'ın (1991) "Türkiye'de Halkdansları Eğitim ve Öğretimi Konusunda Yapılan Çalışmalar" ile Eroğlu'nun (1999) "Halk Oyunları El Kitabı" başlıklı çalışmalarının bulunduğu görülmektedir. Her iki çalışma içinde de alanda az yayın bulunduğu vurgulanmaktadır.

Türkiye'de ilk olarak "Türk Musikisi" ismiyle kurulan İstanbul Teknik Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuvarında (İTÜ TMDK), Türk Halk Oyunları (THO) Bölümü adıyla akademik alan eğitimi 1985'te başlamıştır. Her ne kadar ikinci olarak kurulan Gaziantep Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı bünyesinde olsa da öğrenci kabul ederek eğitime ikinci olarak başlayan kurumsa Ege Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuvarıdır (EÜ DTMK). Bu kurumda Türk Halk Oyunları Bölümü adıyla akademik eğitim 1989'da başlamıştır⁵. Ege Üniversitesinin örneklediği bu çalışmada, öğretim elemanlarından oluşan çalışma grubuyla bire bir görüşmeler yapılmıştır. EÜ DTMK THO Bölümü 17 kişilik akademik kadrosuyla, alanda en fazla sayıda personele sahip yükseköğretim kurumu durumundadır. Yanı sıra lisansüstü programlara (yüksek lisans ve doktora) sahip oluşu, lisans programını bünyesinde oluşturduğu EKİN Topluluğu aracılığıyla, benzerlerinden daha çok sahneleme uygulamalarına dönük olarak yürütmesi, bu toplulukla aynı adı taşıyan "EKİN" isimli yıl sonu gösterileri gibi ürünler vermesi, Polonya'da (1990) ve Fransa'da (2001) Dünya Birinciliği gibi uluslararası yarışma organizasyonlarında layık görüldüğü başarıları nedeniyle bu çalışmada örnek olarak alınmıştır.

EÜ DTMK'nın misyonu "Geleneksel müzik ve dans kültürümüzü araştırmak, bilimsel yöntemlerle inceleyerek gelecek kuşaklara aktaracak yetkin eğitimciler, akademisyenler ve sanatçılar yetiştirmek"; vizyonu da "Güncel teknolojik donanımla desteklenen eğitim ortamında geleneksel müzik ve dans hakkında araştırma ve inceleme gerçekleştirerek sunum yapan sanatçı ve bilim insanı yetiştiren seçkin bir Konservatuvar olmak"tır⁶. Bu misyon ve vizyonunda, geleneksel müzik ve "dans" alanlarında sanatçı, eğitmen ve akademisyen yetiştirme görevi bulunduğu belirtilmesine karşın; THO bölümünün "yetkin eğitimciler ve akademisyenler yetiştirmeyi temel amaç"⁷ edindiği belirtilmektedir. Öncelikle sanatçı (dansçı) yetiştirmek amacıyla kurulan konservatuvarların bu amacı, bölümün belirttikleriyle uyumlu görünmemektedir.

Eğitmen ya da öğretmen yetiştirme görevinin eğitim fakültelerinde olduğu göz önünde bulundurulduğunda EÜ DTMK THO Bölümü eğitim programının amaç, içerik, işleyiş ve

---

⁵ Ağustos 07, 2021 tarihinde Ege Üniversitesi Devlet Türk Musikisi Konservatuvarı Web sitesi, *Bölmeler: türk halk oyunları bölümü*. https://konservatuvar.ege.edu.tr/tr-5309/turk_halk_oyunlari_bolumu.html adresinden alındı.

⁶ Ağustos 07, 2021 tarihinde Ege Üniversitesi Devlet Türk Musikisi Konservatuvarı Web sitesi, *Hakkımızda: misyon & vizyon*. <https://konservatuvar.ege.edu.tr/tr-5312/misyon.html> adresinden alındı.

⁷ Ağustos 07, 2021 tarihinde Ege Üniversitesi Devlet Türk Musikisi Konservatuvarı Web sitesi, *Bölmeler: türk halk oyunları bölümü*. https://konservatuvar.ege.edu.tr/tr-5309/turk_halk_oyunlari_bolumu.html adresinden alındı.

değerlendirme konularında, kurumda çalışan öğretim elemanlarının görüşlerinin ne olduğu bu çalışmanın gerekçesini oluşturmaktadır.

Nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseninin kullanıldığı çalışmadaki çalışma grubunu, EÜ DTMK THO Bölümünden görev yapan yedi öğretim elemanı oluşturmuştur. Gönüllülük esasıyla yapılan bire bir görüşmelerde yarı yapılandırılmış görüşme formuyla veriler toplanmıştır. Uzman görüşleri sonucunda hazırlanmış yarı yapılandırılmış görüşme formlarında başlıca olarak şu sorulara yer verilmiştir:

- Türkiye’de alan ve alan eğitime bakış konusundaki görüşünüz nedir?
- Türkiye’deki “konservatuvar” kavramına bakışı nasıl değerlendiriyorsunuz?
- Alan terminolojisi ile ilgili görüşleriniz nelerdir?
- Alanın adlandırılması konusundaki iki farklı görüş olan “halk dansları” veya “halk oyunları” kavramları hakkındaki görüşünüz genel hatları ile nedir?
- Bu durum, alan eğitimi etkiler mi?
- Alanın kültür, sanat ve spor olguları ile ilişkisi konusundaki görüşünüz nedir?
- Alan ile ilgili yurt dışındaki akademik eğitim uygulamaları konusunda görüşünüz nedir?
- Disiplinler arası eğitim ve alanın ilişkisi konusundaki görüşleriniz nelerdir?
- Eğitim programı içerisinde verilen dersler konusundaki görüşleriniz nelerdir?
- Alanın, müzik eğitimi ile ilişkisi konusundaki görüşleriniz nelerdir?
- Mezunların istihdam olanakları ve durumları hakkındaki görüşleriniz nelerdir?
- EÜ DTMK THO Bölümünün avantajları ve dezavantajları nelerdir?
- Alan eğitiminin Türkiye’deki durumu hakkındaki görüşleriniz nelerdir?
- Alan eğitimi ve Türkiye Halk Oyunları Federasyonu (THOF) ilişkisi konusundaki görüşleriniz nelerdir?

Bu görüşme formlarından toplanılan nitel veriler *Alana ve Alan Eğitime Bakış, EÜ DTMK THO Bölümü Eğitim Programı ile Bölümün Olumlu ve Eksik Yanları* adı altında üç ana tema altında analiz edilmiş ve yorumlanmıştır.

2. ALANA VE ALAN EĞİTİMİNE BAKIŞ

Bu başlık altındaki görüşler Terminoloji, Konservatuvar-Sanat-Sanatçı-Sanat Eğitimi Kavramları ve Alan Eğitiminin Sınıflandırılması alt başlıklarında değerlendirilmiştir.

ÖE1’e göre; uluslararası seviyede bir alan terminolojisi vardır, ancak Türkiye’de kullanılmamaktadır. ÖE1, Türkiye’deki akademik ortamda bu uluslararası terminolojinin kullanımı konusunda “Henüz oturmamış kelimeler var ve hepimize ayrı şeyleri çağrıştırıyor. O ciddi problem” görüşündedir. Ona göre alanın farklı isimlendirilmesinin nedeni kuramdan öte pratiğe dayalı oluşundandır. Alanın sahne üzerindeki uygulamalarının yapıldığı ilk dönemlerde, sahne uygulamaları yapanlara “halk dansları”; sahne uygulamasına karşı gelenlere “halk oyunları” topluluğu biçiminde bir adlandırma yapılmıştır:

“*Bunun altında yatan; çağdaş uygulamalarla, bu uygulamalara karşı gelenler arasındaki politik uygulamaydı*” (ÖE1).

Bireysel tercihini linguistik bir zenginlik olarak gördüğü “halk oyunları” teriminden yana kullanan ÖE1, alanın isimlendirmesinin Yükseköğretim Kurumuyla (YÖK) alakalı üst idari bir tercih olduğunu vurgulamaktadır. ÖE2’ye göre terminoloji ve isimlendirme farklılıklarının nedenlerinden biri akademik eğitimin geç başlamasıdır. Devlet Balesindeki sistemin tersine, halk dansları alanındaki akademik eğitimin Devlet Halk Dansları Topluluğunun (DHDT) kuruluşundan sonraya kaldığını ve bu durumun DHDT’nin kuruluş sistematliğini de etkilediğini vurgulamaktadır.

ÖE2; Türkiye’de “Halk Oyunu” ve “Halk Dansı” kavramlarındaki değişkenliğin nedeninin alan uygulamalarının politik bakış açıları çerçevesinde şekillendiği, DHDT’nin “halk dansları” adıyla kurulmasıyla İngilizce “dance” kavramının dilimize girdiği; bu isimlendirmeye DHDT’nin sahne uygulamalarının tepki gördüğü; alanda çalışan kişilerin ikiye ayrıldığı ve konservatuarların kuruluş nedeninin de bu ayrışmada yattığı görüşündedir. ÖE2; “*muhafazakâr*” olarak nitelediği bu görüşün, konservatuarda eğitim vermeye sıra geldiğinde, halk danslarının da bu akademiler içerisinde yer bulmasını sağladığını ifade etmektedir.

ÖE2; İngilizcede halk danslarının “*folk dance*” anlamına geldiğini, Amerika kıtasında; Asya-Pasifik gibi üçüncü dünya ülkelerinin halk danslarının “*Ethnic Dance* (Etnik Dans)”, kıta yerlilerinin danslarının ise “*Indigenous Dance* (Yerli Dansı)” olarak adlandırıldığını belirtmektedir. İngilizcede “*Peasant Dance* (Köylü Dansı)”, “*Vernacular Dance* (Yerel Dans)”, “*Recreational Dance* (Eğlence Dansı)”, “*Court Dance* (Saray Dansı)”, “*Historical Dance* (Tarihi Dans)” ve “*Tapınak Dansı*” gibi tanımlamalara rastlandığını da vurgulayan ÖE2, bu çeşitliliğe rağmen, evrensel ortak olanın “dans” olduğunu belirtmektedir:

“*Yani “Dans” ortak, “Dans” deyince ne dediğim orada anlaşılıyor*” (ÖE2).

ÖE2; başka ülkelerin kendi yerel terimlerini oluşturduklarını da ifade etmektedir. “Halk danslarının Azerbaycan’da “Rəqs [reks]”, Gürcistan’da “ცეკვა [tsek’va]”, Bulgaristan’da “Hora”, Balkanlarda “Horo/Oro” [Sırpça: Igre] olarak tanımlandığını, Anadolu’daysa “*ırganmak, zortlatma, garkili, şıkıdım, zahme sağma, kolbastı*” gibi birden çok yerel terim kullanıldığını ve bunu Türkçenin dil zenginliği bağlamında yorumladığını belirtmektedir. ÖE2, bu yerel terimlerin dışında “*100 yıllık halk oyunları çalışmaları içerisinde oturmuş sözcükler*” bulunduğunu dile getirmektedir. ÖE2; alandaki akademik eğitimin öncülerinin “*alaylı*⁸” olduklarından o yıllara ait terimleri kullandıklarını, ancak bu terimlerin bugün için konservatuarlarda kullanılmadığını belirtmektedir. Buna rağmen ÖE2; tüm bu örneklemelerle ortaya koyduğu terminoloji ve isimlendirme karmaşasının eğitimi etkilemeyeceğini, alanın bilimsel olarak “Dans” olduğunu ve uluslararası yazışmalarda “Folk Dance” yazıldığını ifade etmektedir. ÖE2 gibi ÖE4 de,

⁸ Alaylı: Gerekli okul eğitimini görmeden kendini yetiştirmiş olan (kimse), mektepli karşıtı (Türk Dil Kurumu, 2005)

Türkiye'deki terminoloji sıkıntısının temelinde yatanın, akademik eğitimin geç başlanması olduğunu belirtmiştir.

ÖE3, farklı dans disiplinlerinden akademisyenlerle bir araya geldiklerinde ortak bir dil çerçevesinde anlaşabildiklerini belirtmektedir. Eğitim kurumlarının kendi arasında, alanda çalışmalar yapan diğer kurumlardan farklı bir dil kullandığını söylemektedir. Ancak isimlendirme farklılığı konusunda asıl önemli olanın mesaj-algı farklılığı olduğunu ifade etmektedir:

“Mesaj ve algı bağlamında konuşursak ‘Türk Halk Oyunları’ denildiğindeki mesaj ile algılanan bence farklı. Ama ‘Türk Halk Dansları’ deyince karşı tarafın algılaması daha farklı” (ÖE3).

ÖE3 bunun yanlış tanıtım yapıldığı ve alana dair bir kimlik oluşturulmadığı için ortaya çıktığı, tartışmanın akademilerden başlaması gerektiği görüşündedir. ÖE3 akademilerdeki alan eğitiminin amacını; *“alanda araştırmak-derlemek, tespit edilenleri sahneye uygun koşullarda; ne diyeyim, modernize etmek demeyeyim de modifiye etmek diyebilirim; daha çağdaş anlayışla bütün teknik olanaklarıyla, bütün destek elemanlarla birlikte, bugünün seyircisine sunmak”* olarak ifade etmektedir. Kişisel tercihinin “Türk Halk Dansları” olduğunu; ancak akademik eğitimin içeriğinin isimlendirmeye doğru orantılı olmadığını, eğitimin iç dinamiklerinin değişmeyeceğini belirtmektedir.

ÖE7 ise; kişisel olarak *“halkı yok saymak istemediğimden”* açıklamasıyla “Halk Oyunları” kavramını tercih ettiğini, yurt dışında ise “Folk Dance” terimini kullandığını ifade etmektedir. Ancak tıpkı ÖE3 gibi, asıl önemli olanın isimlendirmenin sonucundaki mesaj-algı farklılığı ve mesleki saygınlık durumu olduğu görüşünü benimsediğini belirtmektedir.

Öğretim elemanlarının “konservatuvar” ve “konservatuvar eğitimi” konusundaysa genel hatlarıyla ortak görüşe sahip oldukları ortaya çıkmaktadır. Konservatuvar kavramına, *“var olan bilgi birikimini saklamak”* şeklinde yaklaşan öğretim elemanları, konservatuvarların sanatçı yetiştirme görevi olduğu görüşünde de hemfikirdirler. Ancak mezunların yeterlilikleri, öğrencilerden beklentileri veya eğitim süreci sonunda edinecekleri birikim konusunda farklı görüşlere sahiptirler:

“Konservatuvar, sanatçı yetiştirmek için olmuştur. Sanatçı nasıl yetiştirilir? Bu çok ciddi tartışma. Sadece uygulamacılık da bir sanatçılık, o da ayrı” (ÖE1).

ÖE1, Türk Musikisi Konservatuvarlarının (TMK) *“geleneksel bazda sanatçı”* yetiştirdiğini dile getirmektedir. ÖE2, konservatuvar kavramını *“yerel olanı, kıymetli olanı saklamak, konserve yapmak”* biçiminde algıladığını ifade etmekte ve “yerel” tanımını da *“Türk başlığı altında olduğu için, yani milli repertuvar içerisindekiler”* sözleriyle açıklamaktadır.

ÖE2 akademik eğitimin *“Cumhuriyet kurulduktan sonra Türk Ocakları, Halkevleri, Köy Enstitüleri bağlamında başlayan çalışmanın, oluşan milli repertuvarın ve sonrasında aydınlanan entelektüel düşüncenin, derlemenin ortaya çıkardığı kültürel malzemeyle”* kurgulandığını belirtmektedir. ÖE2’ye göre, *“sanatçı, yaratıcıdır”*. Dolayısıyla TMK’larda *“Türk halkının malı olan anonim kültür öğeleri üzerinden yapılan eğitim sonucunda yetiştirilen bireylerin, yaratıcı mı*

yoksa uygulayıcı mı oldukları konusunun tartışmaya açık” olduğunu ifade etmektedir. Alan eğitiminin konservatuvar çatısı altında gerçekleşiyor olması nedeniyle, verilen eğitim sonucunda “Halk Oyunları veya Halk Dansları Sanatçısı mı yetiştiriyorsunuz?” sorusunu “Yani yüce erek bu” şeklinde yanıtlamaktadır.

ÖE6, verilen eğitimin usta-çırak geleneği çerçevesinde gerçekleştirilmesi gerektiği, bunun sanatçı yetiştirilmesine engel olmadığı görüşündedir. TMDK’ların diğer konservatuvarlara göre farkının “*gelenek*” olduğunu dile getirmektedir. Ancak geleneğin, dinamik yapısı nedeniyle yeniliğe kapalı olmadığını ve geleneğin yenilenmesinin sanatçı yetiştirme yolunda akademik eğitimi etkilediğini belirtmektedir.

ÖE3, alanın eğitim politikasıyla ilgili DTMK’ların sanatçı yetiştirme görevi olduğunu ancak bunun tam anlamıyla gerçekleştirilememesini alan eğitime geç yaşlarda başlanmasına bağlamaktadır. ÖE3; konservatuvarlarda öğrencilere 18-19 yaşlarından sonra bir eğitim yüklenmeye çalışıldığını ifade etmektedir. THO Bölümü mezunlarını “*sahneden, anatomiden, müzikten, hepsinden parça parça almış, pratisyen hekim*” sözleriyle tanımlamakta ve bir kişiden birden fazla alanda beklenti içine girilmesinin sıkıntısını “*Yani olmuyor, mümkün değil. Çok nadir birkaç kişi çıkıyor*” sözleriyle belirtmektedir. ÖE3’ün bu görüşlerinden, konservatuvarlar çatısı altında verilen eğitimin çok yönlü olduğu anlaşılmaktadır. Bunun akademi dışında klasik yöntemle verilen eğitimden daha sağlıklı olduğunu; ancak bunun konservatuvarların “sanatçı yetiştirme” görevlerini yerine getirmesine engel oluşturduğunu ifade etmektedir. Bölümlerde verilen müzik eğitimi “*yoğun ve istenenin, daha doğrusu gerekenin üzerinde*” diyen ÖE3, çözüm olarak:

“Hani ‘Türk Halk Oyunları’ ile ‘Türk Halk Dansları’ üzerine konuştuk ya. Bu da konservatuvar mı olsa iyi olurdu? Yok, Güzel Sanatlar mı olsaydı iyi olurdu? Türk Halk Oyunları, ne diyelim? Sanatçısı değil, o içime sinmeyen bir şey. Eğer fakülte olsaydı, sadece performans dayalı bir bölüm; bence çok daha yararlıdır. Dediğim gibi, ortaokuldan olmasa bile, fakülte bazında bunun sanatçısı yetişiyor olabilirdi” (ÖE3) önerisini getirmektedir.

ÖE2, alan eğitiminin, kültürel bağlamda ele alınarak başlandığını belirtmektedir. Ancak bunun, özellikle de yurt dışında denklik sorunu yarattığını ifade etmektedir.

ÖE3; kültürel öğelerin, alan eğitimi süreciyle birlikte sanata dönüştüğünü ve bu nedenle kesinlikle “*Yüksek Sanat*” olarak algılanması gerektiğini savunmaktadır. ÖE3, konuya ilişkin:

“Zaten ‘Yüksek Sanat’ anlayışını da tartışmaya açmak gerekiyor. Yani bu Batı özentisiyle başlamış bir tanımlama bence, ‘Yüksek Sanat’. Ne münasebet! Böyle bir şey mümkün değil. Ben bu tanımlamaya da çok karşıyım. Türk Halk Oyunlarının nitelikleri daha güçlü, daha kültürel, antropolojik altyapılı ve daha değerli” (ÖE3) görüşünü dile getirmiştir.

ÖE4’ün fikri, verilen eğitimin disiplinler arası olması gerektiği yönündedir. ÖE4, YÖK tarafından “Dans” içerisinde görülen alanın, bağımsız bir temel alan olarak kabul edilmediğini bildirmektedir. Bunu “*‘Dans’tan ayrılmak değil ama biraz daha özelleşmek*” olarak ifade eden ÖE4, bunun alan eğitiminin ve uygulamalarının sınıflandırılması problemi yüzünden talep edildiğine dikkat çekmektedir:

“Çalışmalarımızı sınıflandırdığımız zaman halkbilim, müzik ya da oyun ve dans açısından hangi sınıfa dâhil edeceğimiz diye ortada kaldığımız oluyor. Sanat çalışmaları sanatsal etkinlik diye geçiyor. Ama bir yandan da yaptığımız alan araştırmaları var, onu dansa sokamıyoruz; gelenek tarafında kalıyor. Geleneksel sanat eğitimi diye bir bölüm var mesela; oraya da isim olarak uyuyoruz ama içeriğine baktığımızda yine kendimizi bulamıyoruz. O anlamda işte her alandan bir nebze olduğu için biz de yerimizi tam belli edemedik” (ÖE4).

3. EÜ DTMK THO BÖLÜMÜ EĞİTİM PROGRAMI

Bu bölümdeki görüşler eğitim programının belirlenme sürecine katılım, eğitim programının geliştirilme çabaları, özel yetenek sınavı – eğitim programı ilişkisi, müzik dersleri ve formasyon hakkı, dans sanatının diğer türlerinin eğitim programındaki yeri, hareket notasyonunun alandaki ve eğitim programındaki yeri, öğretim yöntem ve tekniklerinin eğitim programındaki yeri, akademisyen kadrosu, disiplinler arası eğitim, mezunların istihdam olanakları, öğrencilerin akademik kariyer yapmaya yönlendirilmesi, öğrencilerin staj imkanları ve öğrenci oluşumları başlıkları altında incelenmiştir.

ÖE1 ve ÖE2; bölümün 30 yıl önceki eğitim programının belirlenme sürecine, akademik alan eğitimi konusunda eksiklikleri bulunan ancak alanda saygınlıkları kabul edilen isimlerle başlanmış olduğunu belirtmektedirler. ÖE1, tür ve biçim bağlamındaki çeşitliliğinin, alan eğitiminin programlandırılmasını zorlaştırdığına dikkat çekmektedir. Halay, Bar, Zeybek, Horon, Kaşık, Hora-Karşılama, Teke, Kafkas türlerini basamaklayarak eğitim programı içine yerleştirdiklerini dile getiren ÖE1; her tür için eğitim repertuarları oluşturduklarını belirtmektedir. Bu basamaklamalarla geliştirilen programın diğer disiplinlerle ilişkilendirmesi konusunda aksaklıklar çıktığını; özellikle ritim ve müzik derslerinin planlarıyla bu sıralamaların örtüşmediğini belirtmektedir. ÖE5, program geliştirme çalışmalarını “güncelleme” olarak değerlendirmekte ve bunu, “kültürün dinamik yapısına bağlı bir zorunluluk” olduğunu belirtmektedir. ÖE1 ve ÖE2, geliştirme çalışmalarının bazen kurumsal tercihler bazen de ulusal veya uluslararası idari gerekliliklerle gerçekleştirildiği bilgisini ortaya koymaktadırlar.

Öğretim elemanları, hazırlık sınıfının kaldırılmasını, eğitim programı açısından önemli bir sorun olarak gördüklerini belirtmektedirler. Hazırlık sınıfı sürecinde hem dans tekniği hem de alan eğitimi konusunda öğrenciye bir altyapı kazandırılabilirken, bunun ortadan kalkması programı olumsuz etkilemiştir.

ÖE6’ya göre; “Bologna Sürecindeki değişikliklerle geliştirilen program hatalı”dır, “Geçmişte hazırlık sınıfı ve 1-3 barajı sayesinde; alan eğitimi sürdürmeyecek nitelikteki öğrenciler ön lisanslarını alıp ayrılabilirdi” ve “Başarılı öğrencilerle eğitim, programın kalitesini yükseltmede etkendi”. Ayrıca YÖK tarafından yapılan tek taraflı değişiklikler de olumsuzlukların yaşanmasına neden olmaktadır.

ÖE4’e göre yıllık eğitimden dönemlik eğitime geçiş ve branşlaşma ihtiyacı, programdaki derslerin planlanması ve işleyişinde zorluklara neden olmaktadır. ÖE4’ün ifadesi branşlaşmanın önemini vurgular:

“Bir de alan çalışması olsun diye branşlaşmak için seçimlik derslerimiz devreye girdi” (ÖE4).

ÖE1 derslerin değerlendirilmesinde farklı denemeler yaptıklarını, video üzerinden ve süreç değerlendirmesine gün geçtikçe daha fazla önem verdiklerini belirtmektedir:

“Ağırlıkla süreç değerlendirmesine doğru bir gidişatımız var. Bu arada tabii kendi kendimle çelişecek şekilde, sahneye bir kere çıkıyorsun. Eğer sahne işiyse, odur. Yani o günkü performansındır, kimse bilemez senin 30 yıldır bu işe nasıl baktığını. Bunlar da bizim için hep handikap” (ÖE1).

Tüm öğretim elemanları program geliştirmede dışarıdan uzman desteği alınmadığını belirtmektedirler. Sözelimi ÖE3; “Biz çok toplanan bir bölümüz. Ama almamız gerektiğini bile bile destek almıyoruz” öz eleştirisini yapmaktadır.

ÖE3, alan eğitiminin konservatuvar yerine fakülte yapısı altında gerçekleştirilmesi gerektiği yönündeki görüşünü, özel yetenek sınavıyla ilişkilendirmiştir:

“Biz buraya öğrenci alırken, neyine göre öğrenci alacağımızı kendi içimizde çözemedik daha. Eğer konservatuvar olmasaydı... Çünkü müzik eğitimi var ve istenenin ve gerekenin üzerinde” (ÖE3).

Özel yetenek sınavı; müzik, ritim, dans, fiziki uygunluk, kondisyon gibi farklı aşamalardan oluşmaktadır. ÖE2; adayların piyano eşliğiyle müzik yetilerinin belirlendiği ilk basamaktaki başarılarının, tüm sınavı belirleyici nitelik taşıdığını aktarmaktadır. Bu basamaktan yüksek puan alan ancak dans tekniği anlamında başarılı olmayan adayların programı kazanabildiklerini belirtmektedir. “İyi dansçı olmanın koşulu, solfeji başarmak” ön yargısının doğduğunu söyleyen ÖE2’ye göre bu, öğrencilerin eğitim yaşamında da zorluklara yol açabilmektedir. ÖE2; dansçılık yeteneği yüksek ancak müzikal yetileri düşük öğrencilerin, ders veya sınıf tekrarıyla zaman kaybedebildiğini belirtmektedir.

ÖE2, Türkiye’de dans sanatı alanında eğitim veren diğer kurumlarla kendilerini “İyi bir koreograf olmanın yolu, solfeji başarmaktan geçmemeli. Aynı şekilde bale bölümlerinde çok iyi dansçılar var. Ama orada ağır solfej dersi yok. Çünkü dans etmekle müzik kulağı farklı” sözleriyle karşılaştırmaktadır.

ÖE1, müzik derslerinin yoğunluğunun; öğrencilerin mezuniyet sonrası iş olanakları bağlamında bir gereksinim olduğunu söylemektedir. ÖE2, programın müzik öğretmenliği odağını, müzik derslerinin bağlayıcılığını ve bunun konservatuvar yapısının gereği olduğu anlayışını eleştirmektedir:

“Piyano bağlayıcı, çünkü ‘Hocam burası konservatuvar!’ diyorlar; ‘Konservatuvar mezunu olacak bu adam!’, ‘Formasyon alırsa müzik öğretmeni olacak’. Biz de diyoruz ki; ‘Bu kural düne kadar yoktu, bugün geldi, yarın kalkmayacağını kimse garanti edemez’” Tabii ki her halk oyunları bölümü mezunu, müzik öğretmeni olmamalı” (ÖE2).

ÖE2, bunun en önemli nedeninin; alanın Türkiye’de uzun yıllar Türk halk müziğinin bir alt dalı olarak görüldüğü görüşünü aktarmaktadır. Ona göre halk müziği detay bilgisi, dansçılık ve koreograflık için ön şart olmamalıdır.

Öğrencilere tanınan müzik öğretmenliği hakkının, akademilere yüklediği sorumluluğa dikkat çeken ÖE4; alan mezunlarıyla Müzik Öğretmenliği Bölümü mezunları arasında bir karşılaştırma yaparak, durumun sorgulanması gerektiği görüşündedir. ÖE2, yurt dışından bir örnekle öneri sunmaktadır:

“Yurt dışındaki programlara bakmışızdır, ‘Dansçılar için Müzik’ diye bir dersleri var” (ÖE2).

ÖE7, öğrencilere tanınan bu hak konusunda farklı bir bakış sunmaktadır:

“Müziği biz, halk oyunlarını daha iyi verebilmek ve halk oyunlarının varlığını sağlayan müzik olduğu için öğreniyoruz. Bizim aramızdan müzik adamları çıkıyor, ama biz müzik adamı değiliz” (ÖE7).

Öğretim elemanlarına göre dans sanatının diğer türleri de eğitim programı içerisinde yer almalıdır. ÖE3 bu konuda istekli olduklarını ancak *“İzmir’de öğretim elemanı bulmada sıkıntılar yaşadıklarını”* belirtmektedir. ÖE6 bu eksikliği, *“kredi uygulamasının sınırlılığıyla”* açıklamaktadır. ÖE1, bu sınırlılığı, *“atölye çalışmaları yoluyla”* çözmeye çalıştıklarını ifade etmektedir.

ÖE5, Hareket Notasyonunun kullanım alanlarıyla ilgili görüşünü; *“Kullanmak istediğiniz boyutlarda, Benesh Hareket Notasyonu, size çok güzel hizmet edebilir. Ne amaçla kullanmak isterseniz. Arşivlemekse arşivleyebilirsiniz, hatırlatma yaparsa ona da kullanabilirsiniz. Birilerine bir şeyler aktarmaksa; şifreli bir mektup gibi düşününün, çok güzel, bu dilden anlayana mesajınızı da verebilirsiniz”* (ÖE5) cümleleriyle ifade etmektedir.

ÖE1, notasyon eğitimine ilişkin; *“Yıllardır tartışılan bir şey bu. Herkes isyan ediyor: ‘Ne işe yarayacak? Ne olacak?’ diye... Ama dans analizi konusunda ben çok önemsiyorum, çok gerekli görüyorum. Yurt dışındaki iş arkadaşlarım da ilk derste tahtaya şöyle yazıyor: ‘It’s Not a Goal, It’s a Tool’; Bu bir amaç değil, araçtır”* görüşünü belirtmektedir.

ÖE2; ÖE3’ün *“Keşke herkes okuyup yazabilse”* görüşünü ve bu derse verdiği önemi; evrensel öncülerden Suna Eden Şenel’den alıntılıdığı bir örnekle açıklamaktadır:

“Suna Hoca der ki: Senfoninin önüne ‘Arkadaşlar plağı budur, hepinizin de absolut kulağı var, dinleyip siz deşifre edersiniz, çalarsınız’ denmiyor, notalar konuyorsa; nota bir izlek, yol göstericiyse; dansçının da karşısına ‘işte videosu, izleyin, öğrenin ve dans edin’ diyemezsiniz” (ÖE2).

ÖE2, öğretim yöntem-teknipleri konusunda da programda eksiklik olduğunu belirtmektedir:

“Pedagojik boyut maalesef bizde zayıftır. Her hoca bunun dersi olmasa da belki kendi derslerini işlerken eğitim yöntem-tekniklerinin temel konularına değiniyor olabilir. Ama ‘Küçük yaştaki çocuklar bu konuda nasıl eğitilir?’ diye bir ders olsa çok iyi olur” (ÖE2).

ÖE5, eğitim programının kredi, ders saati gibi belirli zorunluluklar içerisinde hazırlandığını ve bu nedenle öğretim yöntem-teknikleri konusunda bir zorunlu ders bulunmadığını belirtmektedir. Bu durumu “eksiklik” olarak yorumlayan ÖE5, bölümün kuruluş amacıyla günümüzdeki amacını karşılaştırmaktadır:

“Bizim kuruluş amacımız, eğitmenler yetiştirmektir. Ama şu anda insanların taleplerine hizmet edebilmek adına dans, müzik ya da herhangi bir ritim icracısı da yetiştirmemiz gerekiyor... Evet, öğretim yöntem-teknikleri konularında eksik kalıyoruz” (ÖE5).

ÖE6 ise *“Konservatuvar yapısı ve kapalı ortam içerisinde öğretmen öğrencisine ne öğretir? Yani ustadan çırağa ne aktarılır? Onlar herkesin kendine göre belirlediği durumlardır”* görüşüyle bunun bir eksiklik olmadığını belirtmektedir.

Öğretim elemanları; bölümün kadrosunun *“yetkin ve yeterli olduğunu”*, programın tiyatro, tarih, antropoloji, halk bilim ve müzik başta olmak üzere disiplinler arası bir anlayışa sahip olduğu, ancak yan alan dersleri için dışardan destek alınması gerektiği görüşünü savunmaktadırlar. ÖE1, bölümde birbirinden apayrı konularda uzmanlaşmış öğretim elemanları bulunduğunu aktarmaktadır:

“Şu anda uygulanan program birazcık buna evrilmiş durumda. Aslında sanatın özgürlükleri halk oyunları için de geçerli” (ÖE7).

ÖE4, disiplinler arasılığın mezunların istihdam olanaklarını arttırdığı görüşündedir. ÖE1, *“Hayatın temelinin ekonomi olduğuna inanıyorum, kültürün oluşma sebebinin de. Şu anda halk oyunları bölümünün temel amacının ne olduğuna bakmadan, ilk önce bu arkadaşların ekonomik ihtiyaçları nasıl karşılanır, buna bakıyoruz. O yüzden de, bir koltuğa binlerce karpuz sığdırmaya çalışıyoruz”* görüşüyle bunun pragmatist bir yaklaşım olduğunu belirtmektedir.

Bunun sıkıntılara yol açtığını belirten ÖE3’se *“multidisipliner birey yetiştirme”* hedefinin gerçekçi olmadığını; *“Bir insandan bu kadar şey çıkmaz”* öz eleştirisiyle vurgulamaktadır. Buna rağmen mezunların maddi kazanç elde etme bağlamında sorunlarının olmadığını, hatta kendisinden daha çok kazandıklarını bildirmektedir. Ancak alanda verilen hizmetin kalitesi ve mesleki saygınlık anlamında sıkıntıların varlığını belirtmektedir.

ÖE2 istihdam olanaklarıyla ilgili üniversitenin sorumluluğu konusunda; *“Üniversite, iş bulma kurumu değildir. Mezunlarına iş bulmak için kurulmaz. Açıldığı alanda bilimsel platformda -ki bunu bizim alanımızda, sanatsal ve kültürel platformda- ilerleme sağlayabilmesi için kurulur”* görüşündedir.

ÖE3 ise mezunların istihdam olanaklarıyla ilgili öğretim elemanları ve akademi olarak yaptırım güçlerinin bulunmadığını belirtmektedir. Mezunların geçmişte liselerde *“Halk Oyunları*

Öğretmeni” olabildiklerini ancak durumun değiştiğini, mezunların artık yalnızca müzik öğretmeni olabildiklerini söylemektedir.

ÖE6, istihdam konusundaki asıl sorumluluğun üniversitelerin üst yönetimlerinde olduğunu vurgulamaktadır. Bu bağlamda geçmişte mezunların Kültür Bakanlığında istihdam edilebildiklerini; diğer öğretim elemanlarından farklı olarak istihdam yaratılmasında sorumluluk taraftarı olduğunu açıklamaktadır. ÖE7 de “*mezunların dansçı olarak istihdam edilebilecekleri bir kurumun eksikliğinin*” yaşandığını vurgulamaktadır. Bölümlerin eğitim uygulaması çalışmalarının, bunu gidermeye yönelik istihdam uygulamaları olmadığını belirten ÖE7, bu görevin DHDT’ye ait olduğunu belirtmektedir:

“Aslında bu misyon, Devlet Halk Danslarının misyonu. DHDT’nin Devlet Tiyatroları gibi nüfus olarak önemli, ekonomik-ticari-sosyal-kültürel merkez olmuş İzmir, Trabzon, İstanbul, Gaziantep, Diyarbakır, Erzurum’da kendi bölgesindeki dansçıyı istihdam edebileceğini düşünüyorum. Ama ülkemizin ne yazık ki özel bir sanat-kültür-spor politikasının olmadığını düşündüğüm için havada kalıyor” (ÖE7).

Öğretim elemanları, mezunların istihdam durumları hakkında bilgi sahibi olma konusunda sınırlı geri dönüşlere sahip olduklarını belirtmektedirler. ÖE1, öğrencilerin akademisyen olma idealini, “*öğretmenine özenme*” çerçevesinde yorumlamakta ve bunu “*öğretim elemanının başarısı*” şeklinde ifade etmektedir. Öğrencilere ne kendilerinin ne de programın akademik çalışma konusunda “*yeterince motivasyon sağlamadığını*” ifade eden ÖE2, bunu “*öğrencilerin isteksizliğine*” bağlamaktadır. ÖE3, öğrencilerin, “*öğretim elemanlarından yönlendirme ve motivasyon beklentisi*” içerisinde olduklarını belirtmektedir. Bireysel potansiyellerine göre öğrencilere akademik kariyer yolunda yönlendirme yapıldığını vurgulamaktadır.

Öğretim elemanları üniversite bünyesindeki öğrenci oluşumları konusunda bilgi sahibidir. ÖE2 bu oluşumları, resmi öğrenci topluluğu/kulübü yapısı dışında, “*öğrencilerin bireysel veya grup halinde gerçekleştirdikleri etkinlikler*” olarak yorumlamaktadır.

Öğretim elemanları; öğrencilerin Milli Eğitim Bakanlığına (MEB) bağlı okullarda öğretmen olarak çalıştıklarını, üniversite bünyesindeki toplulukları çalıştırdıklarını⁹, ayrıca çeşitli derneklerde ve federasyonda etkinlik gösterdiklerini belirtmişlerdir.

ÖE1, öğrencilerin profesyonelleşmesine, “*eğitim-öğretim süreçlerini aksattıklarından karşı*”dır. Ancak “*maddi sıkıntısı varsa, onlara olanaklar yarattıklarını*” belirtmektedir. ÖE2 de benzer kaygıları olduğunu belirtmiş ve “*rol karmaşasının*” öğrencilerin çalıştıkları yerlerde sorunlara neden olabildiğini vurgulamıştır. ÖE4, “*öğrencilikle öğretmenliğin beraber yürütülebilmesinin zor olduğunu*” ve bunu “*erken*” bulduğunu belirtmektedir.

Öğrencileri bu konuda tamamen destekleyen görüşe sahip tek öğretim elemanı ÖE6’dır. Öğrencileri desteklemekteki temel kaygısını “*halk dansları eğitim profiline dönüşürülmesi ve*

⁹ Ege Üniversitesi bünyesinde, Sağlık Kültür ve Spor Daire Başkanlığı’na bağlı “TÜHAD (Türk Halk Dansları Topluluğu)” ve Tıp Fakültesi’ne bağlı bir topluluk dışında başka halk dansları topluluğu bulunmamaktadır.

akademik anlamda bilinçli insanlar tarafından yürütülen bir meslek olması” olarak açıklamaktadır.

ÖE3, eğitimin ilk yıllarında staj çalışmaları yapıldığını ancak sürdürülmediğini belirtmektedir. Öğrencilerin MEB’de müzik öğretmeni olarak görev yapabilmelerinin, “*kariyer planlarındaki tek hedef*” olduğu ve staj imkanının bu bağlam dışında “*öğrenciye faydalı olmayacağı*” görüşündedir. ÖE1’in İzmir’de veya komşu illerde resmi bir kurum-kuruluş yapısının eksikliği düşüncesini destekleyen ÖE3, dans sanatının diğer disiplinlerinin pratiğini hedef alan bir staj çalışmasının “*anlamsız*” olacağını, öğrencilerin “*bakış açılarını geliştirecek bir uygulamanın ötesine geçemeyeceğini*” belirtmektedir.

ÖE5; “*Danışman Öğrenci*” tanımını kullanan tek öğretim elemanı olarak; “*Türkiye’nin birçok yerinden öğrencilerimiz var. Yapacağımız projeler eğer o ile, yöreye aitse öğrencilerimizi ‘Danışman Öğrenci’ konumunda kullanıp ortaklaşa çalışabiliyoruz. Alanla irtibata geçmemizde bize danışmanlık yapıyorlar. Ekin Topluluğu bu anlamda araştırmacı, danışman, hoca, dansçı olarak ihtiyaçlarını karşılıyor öğrencilerin*” açıklamasını yapmaktadır.

Öğretim elemanlarına bölümün kuruluşunda ifade edilen “*Geleneksel oyunları bilimsel yöntem ve tekniklerle öğreterek, gelecek nesillere aktarımını sağlayacak yetkin eğitimciler, sanatçılar ve akademisyenler yetiştirmek*” görevini yerine getirip getirmediği şeklinde sorulan sorunun yanıtları aynen aktarılmıştır:

“*Bu söylediklerimizi yapıyoruz. Ama misyonunu yerine getiriyor mu? Onu bilemem. Bizim gittiğimiz yol çok doğru bir yol. Sonunda ‘Başardık’ diye bir şey söyleyemiyorum.*” (ÖE1).

“*Bütün üniversitelerin dünyadaki başarı ölçütlerinden biri yayınlarıdır, bir de mezunlarının yaptığı işler. Biz kaç yılında mezun vermeye başladık? 1995. Mezunlarımız Türkiye’deki halk oyunları, hem hakemlik, federasyona üyelik hem yarışmalar bağlamında kendilerini hissettirdiler. Hocalarımızın yazdığı kitap sayısı az*” (ÖE2).

“*Biz yerine getiriyoruz. Eğitim politikalarının bize sunduğu olanaklarla. Bizim kendi çapımızda, özelde ve genelde olan çalışma ortamlarımızla bu değişiyor tabii*” (ÖE3).

“*Evet, farklı alanlarda görev yapan mezunlar var. Üniversitelerde akademisyen olarak devam edenler, profesyonel dansçılık hayatını sürdürenler var. Tabii özel çalışmalar da*” (ÖE4).

“*Biz bölüm olarak getiriyoruz, Ege başı çeker. Yaptıklarımız da yarattıklarımız da yön verdiğimiz de ortadadır*” (ÖE6).

“*Kimse yağurdum ekşi demez. Bunu benim söylemem çok bir şey ifade etmez. Onu, siz öyle görüyorsanız veya birileri öyle söylüyorsa öyledir. Benim seyircime sorarsanız, daha sağlıklı söyleyecektir, onların yorumları daha doğru olur*” (ÖE7).

4. BÖLÜMÜN OLUMLU VE EKSİK YANLARI

ÖE1'e göre alan çalışmalarının toplu halde yapılması öğrencilerin yaşama bakış açılarını etkilemektedir. En büyük sorun; eğitimin kalitesini yükselteceğine inandığı, *“teknik gezileri gerçekleştirmekteki maddi yetersizlik”* tir.

ÖE2'e göre bölümün önemli eksikliği *“Bir İhtisas Kütüphanesinin olmayışı”* dir. ÖE3, alan eğitiminin üniversiteler bünyesinde yürütülen sosyal etkinliklerle karıştırıldığı gerçeğini ortaya koymaktadır. Dolayısıyla en büyük sorununun, *“alanın marka değeri ve yönetimi”* olduğu görüşündedir:

“Türkiye çapında pek çok kurum halk oyunları etkinliği yapabiliyor. Bu nedenle isminin de doğru konulması, markasının iyi oluşturulması ve yönetimi çok mühim. Marka olabilecek bir etkinlikle uğraşıyoruz. Sahneye taşıdığımızda da her seyircinin duygudaşlık kurabildiği, yüreğine dokunduğu müziğimiz, dansımız var” (ÖE3).

ÖE4, en önemli sorununun, *“branşlaşma”* olduğu görüşündedir. Programın bu anlamda yeniden yapılandırılması gerektiğini belirten ÖE4, *“çok çeşitli derslerinin olduğunu ancak içerik bağlamında bu çeşitliliğe gerekli derinliğin kazandırılmadığını”* ifade etmektedir. Bunun çözümü için ise; *“Aynı zamanda doktora programımız olsa, sorunu bir nebze orada aşabiliriz”* demektedir.

ÖE6, üretim çalışmaları konusunda *“uluslararası seviyede büyük eksiklikler yaşadıklarını”* ve sorunun temelinde de *“teknolojik zayıflıkları aşamamak”* olduğunu belirtmektedir. Dünyanın birçok yerinde *“en son teknolojik yeniliklerin kullanıldığını”*; bunun da *“dans sanatına verilen önem ve değerden kaynaklandığını”* belirtmektedir.

ÖE1'e göre EÜ DTMK THO Bölümü'nün diğer bölümlerden farkı, *“öğretim kadrosunun akademik çalışmaları ve ilerleyişi”* dir:

“Türkiye'deki akademik ilerlemeye baktığınızda, EÜ THO Bölümündeki ilerlemenin çok farklı olduğunu görürsünüz. Bizde arkadaşların işe ilmi olarak bakma sevdaları var. Bu zaten beni 1-0 öne geçiriyor” (ÖE1).

ÖE2 ise farkın en önemli nedeninin *“Ekin Topluluğu, gerçekleştirdiği gösteri dizileri ve bölümdeki aile ortamı”* olduğu görüşündedir. ÖE4 de ÖE2'nin görüşünü destekleyen nedenlerini; *“Biz kendi dönem arkadaşlarımız içerisinde, bölümün ilk öğrencilerinden, büyük bir grup hocalık yapmaya devam ediyoruz... Diğerlerinde tabii ki farklı yerlerden gelmiş, birer ikişer kişi; onların uyum içerisinde çalışması bize göre biraz daha zor oluyordur diye tahmin ediyorum”* (ÖE4) biçiminde belirtmektedir.

ÖE3, ÖE1'in akademik başarıların önemi görüşünü sanatsal başarılarla çeşitlendirmektedir:

“Tarihi süreç açısından başarılar gelebilir. Dünyaca ünlü uluslararası başarılarımız var. Bence tercih meselesi olabilir” (ÖE3).

ÖE6 bölümün eğitim politikasındaki bütünsel yapısına; *“Biz alan araştırmayla başlıyoruz, sahnenin sonuna kadar getiriyoruz. Bir tek biz yapıyoruz bunu”* sözleriyle dikkat çekmektedir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışmanın bulguları alanda terminoloji sıkıntısının yaşanmaya devam ettiğini ve isimlendirmenin alan eğitimi için de çok önemli olduğunu ortaya çıkarmaktadır.

“Bilindiği üzere folklorun malzemesi halk kültürüdür. Malzemeyi doğru adlandırır ve tasnif ederseniz incelemeniz kolaylaşır. Çünkü bilimin temel adımlarından biri (kümeleme, tasnif etme) sınıflandırmadır” (Eroğlu, 2010, s. 118). Eroğlu, bir alanda yapılacak bilimsel çalışmanın temelinde doğru adlandırmanın, *tanımlama* ve *sınıflandırmanın* yattığını savunmaktadır. Bu nedenle, alanın doğru adlandırılması ve sınıflandırılması, yapılacak bilimsel ve sanatsal çalışmalar için de önemlidir.

“Dans” kelimesinin yabancı dil kökenli oluşu, Türkiye’de alanın böyle tanımlanamayacağı anlamına gelmemektedir. Özellikle de akademik eğitim içerisinde alan, uluslararası terminolojiye de uygun olarak isimlendirilmelidir.

Yurt dışında Türk Musikisi Konservatuvarına benzer bir akademik yapı bulunmamaktadır. Özellikle Avrupa’da halk dansları alanında eğitim veren bir yüksek öğretim kurumuna da rastlanmamıştır. Bu gibi örnekler sadece Uzakdoğu Asya’da rastlanabilmektedir. Ancak dans sanatı alanında eğitim veren akademik kuruluşlar bulunmaktadır.

Türkiye’deki alan eğitimi; kendi ulusal kültür, sanat ve eğitim politikaları çerçevelerinde oluşturulmuş özgün bir yapıya sahiptir. Konservatuvarlar başlangıçta Batı müziği, tiyatro ve bale alanlarında “*sanatçı yetiştirmek*” amacıyla kurulmuşlardır. Ancak ilerleyen zamanlarda bu kurumların “Türk Musikisi” adıyla çeşitlendirilmesi ve halk biliminin de sorumluluk alanını üstlenmek durumunda kalması, ikinci grupta bulunan konservatuvarların sanatçı yetiştirme amacından uzaklaşmasına neden olmaktadır.

Bu sorunların alanın sınıflandırılması ve isimlendirilmesiyle başladığı açıkça ifade edilebilir. “Oyun” ve “Dans” kavramları ayrı içeriklere sahiptir. Bunun yanında halk danslarının spor odaklı yanının da bulunması, alandaki yarışmaların Gençlik ve Spor Bakanlığı’na yapılması alana dönük terminolojinin sporun etkisinde olduğunu göstermektedir. Bu durum halk danslarının bir sanat olmaktan çok bir spor etkinliği olarak görülmesine yol açmaktadır.

Türkiye’de “Konservatuvar” kapsamında verilen eğitim, “Sanat” olgusu altında bulunan “Dans” başlığında ele alınıp “Halk Dansları” veya “Geleneksel Danslar” olarak tanımlanarak eğitim programı oluşturulmalıdır. Halk dansları eğitimi disiplinler arası bir yaklaşımla yürütülmelidir. Alana özgü kültürel çalışmalarsa, Türkiye’de akademik eğitim yapısı içerisinde yer alan “Halk Bilim”, “Antropoloji” alanlarının kapsamı içerisinde yer almalıdır.

Üniversitelerin Bologna sürecine uyum çalışmaları sonucunda hazırlık sınıfının kaldırılmasının yanı sıra özel yetenek sınavlarının kısaltılması gibi değişiklikler bölümün eğitim programını olumsuz yönde etkilemiştir. Özel yetenek sınavları alan eğitiminin başlangıç noktasıdır. Bu nedenle “dans” sanatı altında sınıflandırılması gereken bölüme giriş sınavlarında müzik yetilerinin değerlendirildiği aşama başarı puanı, dans yetilerinin değerlendirildiği aşamadan

öncelikli olmamalı ve dansçı olmanın ön koşulları arasında, üst düzey müzisyenlik beklenmemelidir.

Milli eğitim sistemi içerisinde “halk oyunları” veya “halk dansları öğretmenliği” kadrosu bulunmamaktadır. Bunun yanı sıra; THOF tarafından verilen “Antrenörlük” belgeleriyle okullarda eğitimlik yapılabilmektedir. Görüşmeler sırasında öğretim elemanları, bunun göz önünde bulundurularak eğitim programında gerekli değişikliklerin yapıldığını belirtmişlerdir. Ancak eğitim fakültelerinde bulunan “staj çalışması”, program içerisinde yer almamakta; bu da mezunların çeşitli sorunlar yaşamasına neden olmaktadır.

Mezunlara tanınan müzik öğretmenliği hakkı dolayısıyla programın odağı yoğun müzik eğitimine kaymaktadır. Yaşamlarını “dans etme ideali” üzerinden kurgulayan öğrenciler için bu durum, zorunluluk oluşturmaktadır. Ayrıca alan mezunlarının müzik öğretmenliği performanslarının sorunlu oluşunu ortaya koyan çalışmalar da bulunmaktadır (Yazıcı, 2013). Bu nedenle müzik öğretmeni yetiştirmek, asıl amaç olarak görülmemelidir.

Hareket notasyonu, dans sanatı dahil olmak üzere hareketle ilgili tüm alanların kaydedilmesinde, analizinde ve arşivlenmesinde de kullanılmaktadır. Alan derlemeleri ve uygulama çalışmaları teknolojik yeniliklerle kullanımı kolaylaşan kamera kayıt sistemlerince kaydedilmekte ve CD, DVD vb. dijital ortamlarda saklanmaktadır. Ancak bu durum, hareket notasyonunun gerekliliğini sona erdirmemektedir. Halk danslarında pek çok ülkede (Rusya, Ukrayna, Sırbistan vd.) notasyon bir derleme ve analiz aracı olmanın ötesinde bir işleve de sahiptir. Bu nedenle hareket notasyonu, dansın uluslararası eğitim boyutu da düşünüldüğünde, eğitim programları içerisinde önemle yer almalıdır. Hareket notasyonunun halk dansları alanında akademik eğitim alan kişiler tarafından bilinmesi mezunlara sanatsal çalışmalarını notasyon yoluyla kaydedebilme, derlemelerin ardından doğru biçimde analiz edebilme, arşivleme ve sanatsal uygulamaların yaratıcılarına ve eserlerine gereken özenin gösterilebilme olanağı da sunar. Bu durum halk danslarının bir meslek olarak saygınlığını da arttırabilir.

Sanat olgusu altında yer verilecek dans eğitiminin, orta öğretimden başlatılması; halk dansları alanı ve eğitimine olumlu katkılar yapabilir. Bu nedenle Güzel Sanatlar Liselerinde tam zamanlı ve tümel eğitim verecek bir “Dans Bölümü” oluşturulmalıdır.

Türkiye’de öncelikle alanın uluslararası kabul gören bir terminolojisi geliştirilmelidir. Alanın sanat boyutuyla ilgili eğitimi “Dans” sanatının bir dalı olarak kabul edilmeli; kültürel ve kuramsal boyutu ise “Halk Bilimi” veya “Antropoloji” alanları altında sınıflandırılmalıdır. Bu duruma paralel olarak da alan “Halk Dansları” veya “Geleneksel Danslar” gibi daha kapsayıcı kavramlarla adlandırılmalıdır.

KAYNAKÇA

Adıgüzel, Ö. (2012). MEB 2012 Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri Drama Dersi Öğretim Programının Değerlendirilmesi. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 7(14) (Yaz), 1-18.

- And, M. (1976). *A Pictural History Of Turkish Dancing From Folk Dancing To Whirling Dervishes-Belly Dancing To Ballet*. Ankara: Dost.
- And, M. (2007). *Oyun ve Bügü: Türk Kültüründe Oyun Kavramı* (Genişletilmiş 2. b.). İstanbul: Yapı Kredi.
- Baykurt, Ş. (1976). *Türkiye'de Folklor* (1. b.). Ankara: (yayımcı yok).
- Boratav, P. N. (1974). *Türk Folkloru*. İstanbul: Gerçek.
- Cengiz, S. A. (1997). *Alan, Zaman, Kurallar Çerçevesinde Oyunun Niteliği Üzerine*. Ankara: Eylül.
- Ege Üniversitesi Devlet Türk Musikisi Konservatuarı. (b.t.). Bölümler: türk halk oyunları bölümü. Erişim adresi: https://konservatuvar.ege.edu.tr/tr-5309/turk_halk_oyunlari_bolumu.html
- Ege Üniversitesi Devlet Türk Musikisi Konservatuarı (b.t.). Hakkımızda: misyon & vizyon. Erişim adresi: <https://konservatuvar.ege.edu.tr/tr-5312/misyon.html>
- Eroğlu, T. (1999). *Halk Oyunları El Kitabı*. İstanbul: (yayımcı yok).
- Eroğlu, Türker. (2010). *Türk Dans Antropolojisine Giriş*. Ankara: Yurtrenkleri.
- Karadağlı, Ö. (2006). *Türkiye'ye Müzikli Sahne Sanatlarının Girişi - Dikran Çuhacıyan Öncesi Ve Sonrası*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Koçkar, M. Tekin. (Ocak 1991). Türkiye'de Halkdansları Eğitim ve Öğretimi Konusunda Yapılan Çalışmalar. *Kurgu Dergisi*, IX(1), 259-266.
- Kurt, B. (2013). Türk Ulusu'nun Dans Yoluyla Temsili: Devlet Halk Dansları Topluluğu. *Folklor Edebiyat*, 19(73), 9-22.
- Kurt, B. (Şubat 2017). *"Ulus"un Dansı - "Türk Halk Oyunları" Geleneğinin İcadı*. İstanbul: Pan.
- Lumalı, H. Ö. (2011). *The Contribution of Turkish Folk Dance By Origin to Turkish Ballet*. Don Juan Archiv Wien Ottoman Empire & European Theatre IV (Act 1) "The Turkish Subject in Ballet and Dance from the Sixteenth Century Onwards", Vienna-Avusturya.
- Ödemiş, S. (Nisan 2018). *Türkiye'de Geleneksel Danslar Alanında Yapılan Sistemik Çalışmalar*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Öztürkmen, A. (1998). *Türkiye'de Folklor ve Milliyetçilik*. İstanbul: İletişim.
- Sönmez, V. ve Alacapınar, F. G. (2015). *Örnekleriyle Eğitimde Program Değerlendirme*. Ankara: Anı.
- Türk Dil Kurumu. (2005). *Türkçe Sözlük* (10.b.). Ankara: Türk Dil Kurumu.

Yazıcı, T. (2014). Türk Halk Oyunu Bölümü Mezunu Müzik Öğretmenlerinin İlköğretim Müzik Dersi Uygulamasında Karşılaştıkları Sorunların Değerlendirilmesi. *Uluslararası Hakemli Beşeri ve Akademik Bilimler Dergisi*, III(9), 22-37.

Yüksek Öğretim Kurumları. (2021). 2021 Yükseköğretim Kurumları Sınavı (YKS) Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu. Erişim adresi: https://dokuman.osym.gov.tr/pdfdokuman/2021/YKS/kontenjanlarkilavuzuyeni_05082021.pdf